

AGION

2018 | JAARVERSLAG

Guldensporencollege Kaai Kortrijk @ Dennis De Smet

AGION

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

INHOUDSTAFEL

1 | OVER AGION

- 1.1 Situering AGION
- 1.2 Opdracht AGION

2 | MASTERPLAN SCHOLENBOUW

3 | CIJFERS 2018

- 3.1 Jaarbudget
- 3.2 Betalingen
- 3.3 Waarborgverlening
- 3.4 De lijst met subsidieaanvragen
- 3.5 Het principeakkoord
- 3.6 Vlaamse Gemeenschapscommissie
- 3.7 Gunningen

4 | CAPACITEIT

5 | DBFM

- 5.1 182 individuele projecten
- 5.2 Stand van zaken 2018
- 5.3 Nieuw projectspecifiek DBFM-programma

6 | HUUR

7 | FOCUS OP SCHOOLGEBOUWEN VAN DE TOEKOMST

- 7.1 Multifunctionaliteit
- 7.2 Klimaatmaatregelen
- 7.3 Asbestverwijdering in scholen

8 | PASSIEFSCHOLEN

9 | COMMUNICATIE, SENSIBILISERING EN ADVIESVERLENING

WOORD VOORAF

Als dynamische organisatie werpt AGION graag een terugblik op de realisaties van 2018. Dit biedt een concrete illustratie waar AGION toe bijdraagt, samen met en voor de scholen. Het geeft ook de nodige inspiratie voor de uitdagingen van de toekomst.

In 2018 werkte AGION aan de verdere uitvoering van het Masterplan Scholenbouw en de klimaatregelen uit het Vlaams klimaatpact. Daarnaast lag de focus op de subsidieverlening via de Reguliere Financiering en de DBFM-inhaalbeweging.

AGION verstuurde een derde oproep voor huursubsidies en een derde aankondiging voor het naschools openstellen van schoolsportinfrastructuur. AGION rondde ook het onderzoeksrapport Multifunctionele Onderwijsinfrastructuur af.

In juli 2018 breidde, binnen het kader van de 11 klimaatregelen van Onderwijs, de energielening uit naar zonneboilers, warmtepompen en het installeren van een warmtekrachtkoppelingscentrale. Om het zonneplan onder de aandacht te brengen bij de schoolbesturen, lanceerde AGION een campagne zonneplan.

Binnen zijn kerntaak van subsidiërende overheid keurde het agentschap het afgelopen jaar voor 221,7 miljoen euro aan subsidiebedragen goed. Hiermee subsidieerde het agentschap voor 130 miljoen euro grote nieuwbouw- en renovatieprojecten. Het overige deel ging naar (eerder kleinschalige) verbouwingswerken voor de vernieuwing van het bestaande schoolpatrimonium. In 2018 kende de Vlaamse regering in totaal 36 536 027 euro aan capaciteitsmiddelen toe, goed voor in totaal 3471 nieuwe plaatsen in het gesubsidieerd onderwijs.

In 2018 werden binnen het DBFM-programma 'Scholen van Morgen' alle 165 initiële 'Scholen van Morgen' toegewezen aan een aannemer, kwam het aantal ondertekende individuele DBFM-contracten op 165 en hadden alle 182 'Scholen van Morgen' een architect. De meeste projecten zijn gebouwd en in gebruik genomen in 2016 en 2017. In 2018 werd nog eens 31 957 m² schoolbouwoppervlakte opgeleverd. Dat bracht het totaal eind 2018 op 158 projecten volledig in gebruik en 585 306 m² aan opgeleverde gebouwoppervlakte.

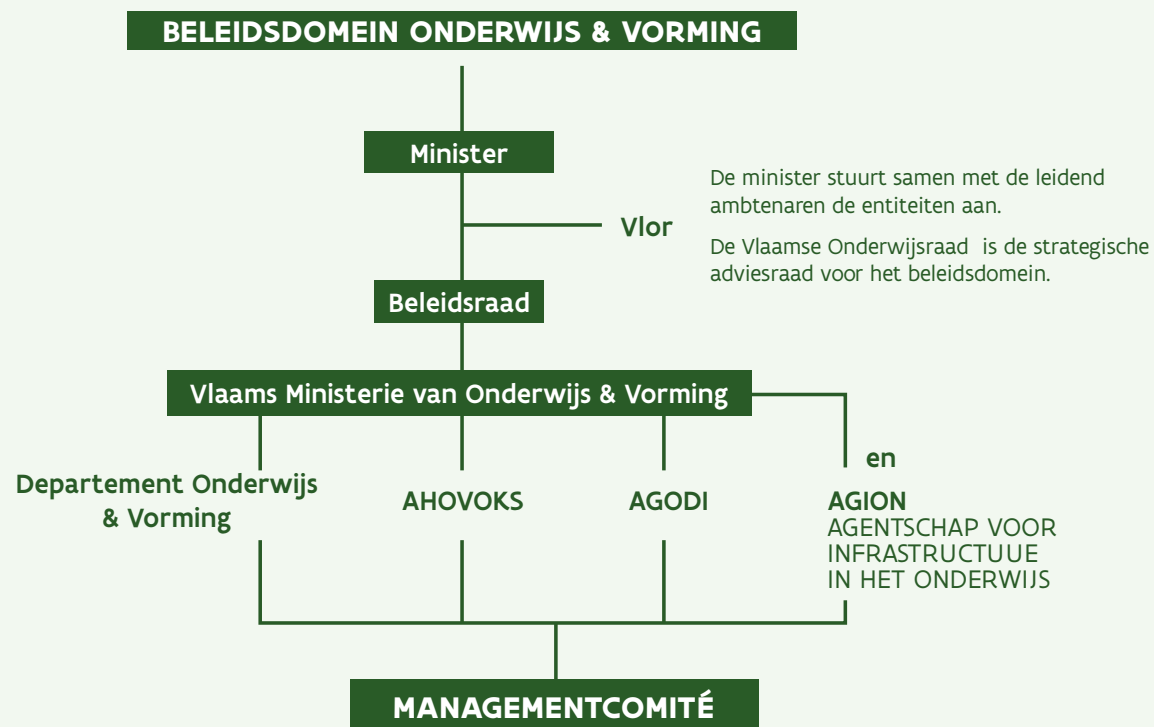
Het agentschap participeerde ook als neutrale kennispartner aan Schoolbouwformule en verstuurde edities van zijn nieuwsbrief 'Focus op Scholenbouw'. Daarnaast publiceerde AGION de resultaten van de studie naar kostenefficiënt scholen bouwen en startte met de dataverzameling van de nieuwe schoolgebouwenmonitor.

Jean Eliaerts
Afgevaardigd bestuurder

1 | OVER AGION

1.1 SITUERING AGION

AGION, voluit Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs, is één van de entiteiten die samen de Vlaamse onderwijsadministratie vormen. Op 31 december 2018 telde het agentschap 70 personeelsleden; 42 vrouwen en 28 mannen.

AGION IS EEN PUBLIEKRECHTELIJK EXTERN VERZELFSTANDIGD AGENTSCHAP MET EEN RAAD VAN BESTUUR VAN 17 LEDEN. DE RAAD STUURT HET AGENTSCHAP AAN.
DE RAAD VAN BESTUUR TELDE OP 31 DECEMBER 2018 12 STEMGERECHTIGDE LEDEN:

TERUG
NAAR
INHOUDS-
TAFEL

DE RAAD VAN BESTUUR IS VERANTWOORDELIJK VOOR:

- het opstellen van de begroting
- het goedkeuren van subsidiedossiers
- het opstellen van het ondernemingsplan

DE AFGEVAARDIGD BESTUURDER HEEFT DE VOLGENDE BEVOEGDHEDEN:

- het goedkeuren van de subsidieaanvragen voor de verschillende afwijkende subsidieprocedures (o.a. de verkorte procedure, spoedprocedure en kleine verhogingen van reeds goedgekeurde aanvragen)
- het dagelijks bestuur met onder andere
 - het personeelsbeleid
 - het financieel beleid
 - het beheer van de eigen infrastructuur
 - de communicatie
- de coördinatie, sturing en regie van de publiek-private samenwerking inzake schoolinfrastructuur (DBFM 'Scholen van Morgen', projectspecifieke DBFM)

1.2 DE OPDRACHT

AGION

SUBSIDIEERT:

- de aankoop
- de nieuwbouw
- de verbouwing
- de eerste uitrusting van schoolgebouwen voor het niet-hoger onderwijs.

AGION zorgt voor de coördinatie en de betoelaging van de scholen die deelnemen aan het DBFM-project. 'Scholen van Morgen' en voor de uitwerking van het projectspecifieke DBFM-programma.

DOET AAN:

- kennisopbouw rond schoolinfrastructuur
- sensibilisering, advisering en ondersteuning van schoolbesturen op het vlak van kwaliteitsvolle scholenbouw

De realisatie van schoolinfrastructuur is niet het verhaal van AGION alleen. Het agentschap zet met verschillende partners netwerken op, sluit samenwerkingsverbanden af of zet aangegane engagementen verder om in concrete beleidsactiviteiten.

« De realisatie van schoolinfrastructuur is niet het verhaal van AGION alleen. »

2 | MASTERPLAN SCHOLENBOW

De Vlaamse Regering keurde op 17 juli 2015 de conceptnota goed van het Masterplan Scholenbouw 'Samen bouwen aan een sterker schoolpatrimonium'. Het plan biedt een antwoord op de noden en de uitdagingen op het vlak van schoolinfrastructuur in Vlaanderen en Brussel en legt duidelijk nieuwe accenten.

Het plan bestaat uit vijf strategische doelstellingen.

- 1** | **HET BESTAANDE ONDERWIJSPATRIMONIUM VERNIEUWEN**
met minder uitzonderingsprocedures en een grondige screening van de wachtlijst;
- 2** | **DE ONDERWIJSCAPACITEIT UITBREIDEN**
De driejaarlijkse capaciteitsmonitor levert prognoses op over vraag en aanbod op het vlak van schoolcapaciteit [\(p. 21\)](#);
- 3** | **ALTERNATIEVE FINANCIERINGSBRONNEN AANBOREN**
specifieke DBFM-projecten [\(p. 31\)](#) en huursubsidies [\(p. 35\)](#)
- 4** | **FOCUS OP DE SCHOOLGEBOUWEN VAN DE TOEKOMST**
met aandacht voor multifunctionaliteit [\(p. 38\)](#) en duurzaamheid [\(p. 40\)](#)
- 5** | **LANGETERMIJNPLANNING EN EEN BEHEERSMATIGE AANPAK BEVORDEREN**

AGION zette het afgelopen jaar de uitvoering van dit Masterplan verder. In de volgende hoofdstukken leest u meer over de concrete realisaties.

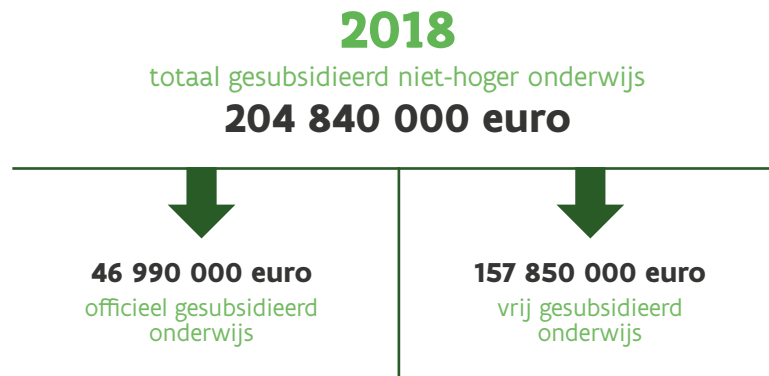

3 | CIJFERS 2018

3.1 JAARBUDGET

AGION kan rekenen op kredieten ingeschreven in de Vlaamse begroting om engagementen voor infrastructuurdossiers aan te gaan.

In 2018 was er 204 840 000 euro beschikbaar voor het gesubsidieerd niet-hoger onderwijs. Opgesplitst betekende dit 46 990 000 euro voor het officieel gesubsidieerd onderwijs en 157 850 000 euro voor het vrij gesubsidieerd onderwijs.

3.2 BETALINGEN

De scholen bezorgen de facturen van de uitgevoerde werken aan AGION om hun subsidies te verkrijgen. Om deze facturen te kunnen betalen voorziet de begroting betalingskredieten voor AGION. De uitgevoerde subsidie-uitgaven voor 2018 binnen de reguliere financiering en het DBFM-programma 'Scholen van Morgen' geven volgend overzicht:

OMSCHRIJVING	DBFM	Reguliere financiering
Vrij gesubsidieerd onderwijs	€ 56 171 000	€ 194 774 000
Gemeentelijk gesubsidieerd onderwijs	€ 8 349 000	€ 61 642 000
Provinciaal gesubsidieerd onderwijs	€ 1 315 000	€ 4 870 000
GO!	€ 19 486 000	
Totaal	€ 85 321 000	€ 261 286 000

3.3 WAARBORGVERLENING

AGION subsidieert niet de totale kostprijs van het infrastructuurproject. Afhankelijk van het onderwijsniveau moet de inrichtende macht minstens 30% (basisonderwijs) of 40% (de andere onderwijsniveaus) van de investeringskost zelf financieren. De inrichtende macht of het schoolbestuur van het gesubsidieerd onderwijs kan hiervoor een lening aangaan. AGION kan een waarborg verlenen voor de terugbetaling van kapitaal, intresten en bijhorende kosten van deze leningen.

ZELFFINANCIERING		AGION
basisonderwijs		
30%	+	70%
andere onderwijsniveaus		
40%	+	60%

De leningen moeten worden aangegaan bij een financiële instelling erkend door de Vlaamse Regering en hun looptijd mag de duur van 20 jaar (exclusief de opnameperiode) niet overschrijden.

Een samenwerkingsovereenkomst tussen de Vlaamse ministers van Financiën en Onderwijs en AGION enerzijds en de Federatie voor de Belgische financiële sector anderzijds geeft de scholen een ruime keuze aan vaste of variabele intrestvoeten en verschillende herzieningstermijnen voor deze leningen.

totaal leningsbedrag
47 325 553 euro

3.4 DE LIJST MET SUBSIDIEAANVRAGEN

De inrichtende machten of schoolbesturen van de onderwijsinstellingen, internaten en centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) uit de gesubsidieerde vrije en officiële sector kunnen voor investeringen in hun onderwijspatrimonium een relatief eenvoudige subsidieaanvraag indienen bij AGION.

Welke procedure een inrichtende macht best volgt, hangt af van de aard en de (geraamde) kostprijs van de geplande bouw- of verbouwingswerken en van het onderwijsnet waartoe de inrichtende macht behoort.

Afhankelijk van de gevolgde procedure doorloopt de aanvraag een wachttijd vooraleer de behandeling opstart.

Op 1 januari 2019 telde de samengestelde lijst met subsidieaanvragen voor het vrij en officieel gesubsidieerd onderwijs 1716 dossiers voor een geraamd subsidiebedrag van 3 126 454 599 euro. Dit is de optelsom van alle subsidieaanvragen.

Hieronder volgt een opsplitsing tussen het vrij gesubsidieerd onderwijs en het officieel gesubsidieerd onderwijs (gemeentelijk en provinciaal).

OMSCHRIJVING	Aantal dossiers	Raming subsidie
Vrij gesubsidieerd onderwijs	1503	€ 2 717 754 064
Officieel gesubsidieerd onderwijs (gemeentelijk)	210	€ 401 245 650
Officieel gesubsidieerd onderwijs (provinciaal)	3	€ 7 454 885
totaal	1716	€ 3 126 454 599

3.5 HET PRINCIPEAKKOORD

Enmaal de wachttijd doorlopen, kan de behandeling van het subsidiedossier starten. De inrichtende macht ontvangt de vraag om het ingediende dossier te actualiseren. AGION neemt vervolgens een principiële beslissing over het bouwprogramma en het toe te kennen subsidiebedrag.

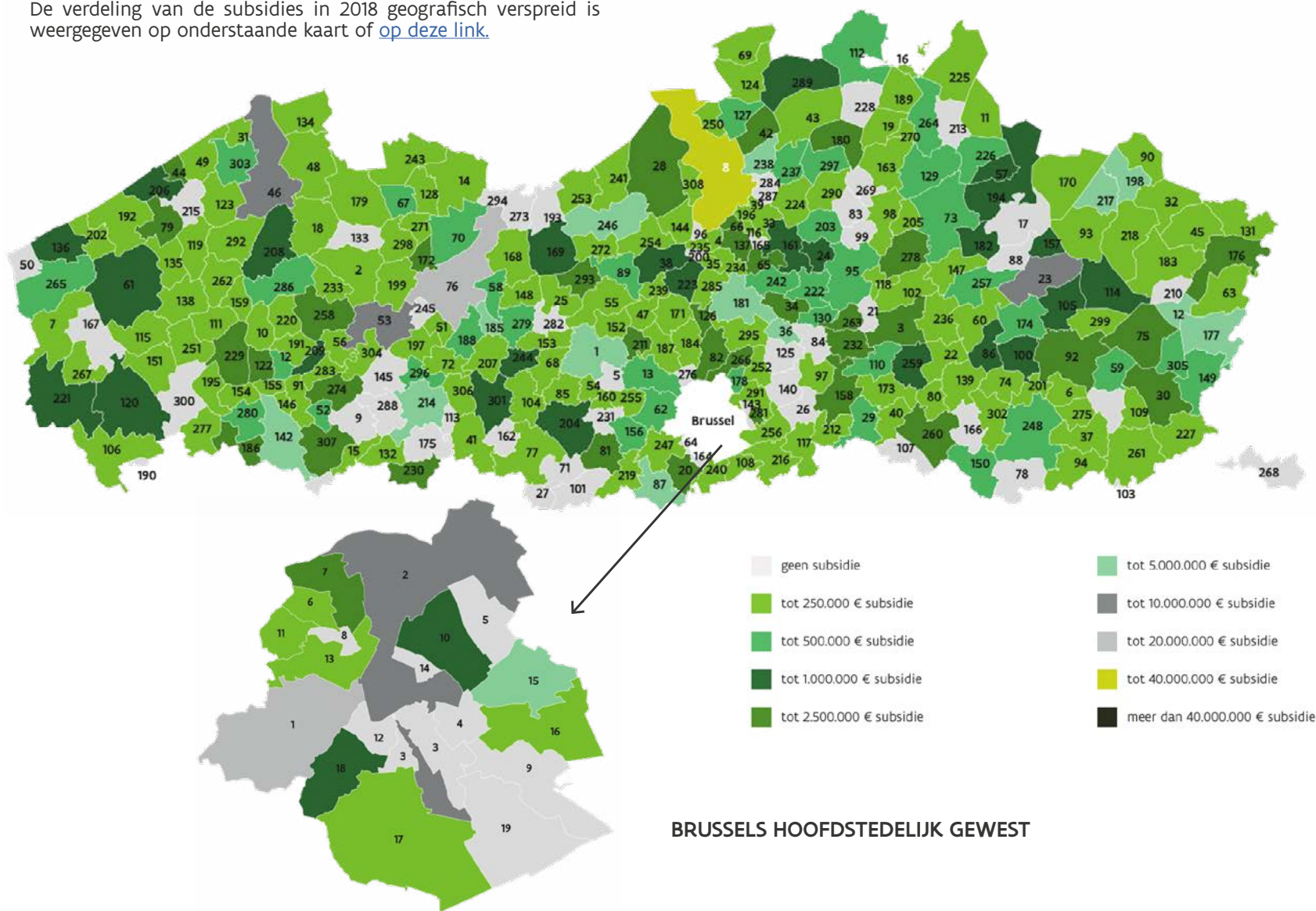
In 2018 keurde AGION voor 221 689 389 euro aan subsidiebedragen goed. Per net bedroeg dit respectievelijk 45 308 228 euro (officieel gemeentelijk onderwijs), 5 334 270 euro (officieel provinciaal onderwijs) en 171 046 891 euro (vrij gesubsidieerd onderwijs).

De begroting 2018 voorzag een machtigingsbedrag van 204 840 000 euro. Het verschil tussen het machtigingsbedrag en de effectieve besteding is hoofdzakelijk te verklaren door bijkomende machtigingen voor projecten in functie van capaciteitsuitbreiding enerzijds en de toepassing van het vastleggingspercentage anderzijds.

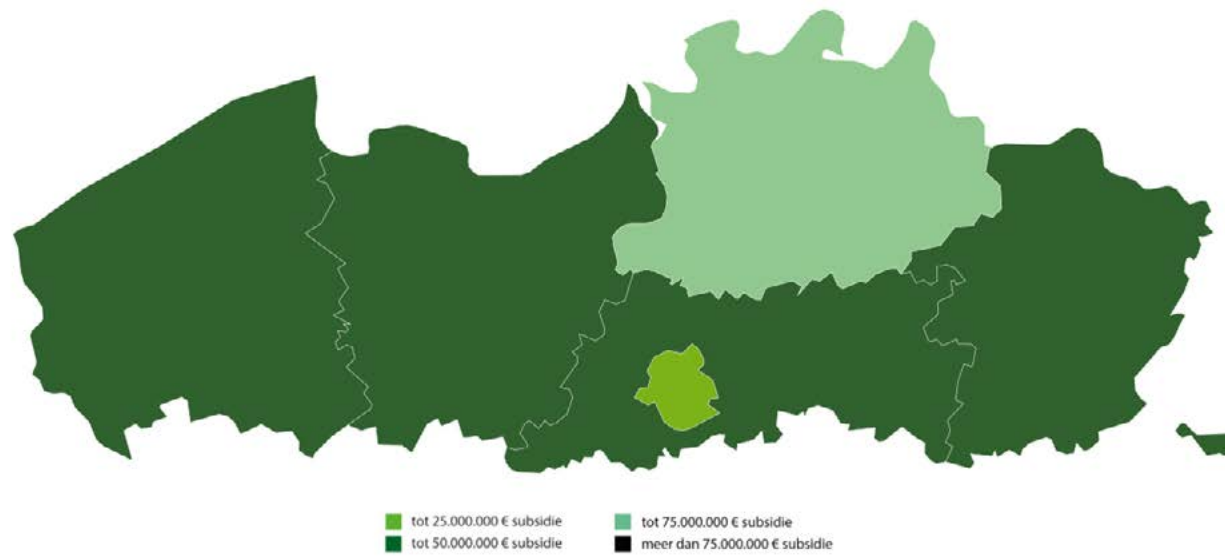
Dit laatste betekent concreet dat de initieel geraamde subsidie voor de in 2018 goedgekeurde dossiers slechts voor 96% ervan effectief wordt vastgelegd. Deze techniek is mogelijk omdat op basis van historische gegevens blijkt dat er voor een subsidiedossier doorgaans minder subsidie nodig is dan oorspronkelijk geraamd.

TYPE	Vrij gesubsidieerd onderwijs	Officieel gesubsidieerd onderwijs (gemeentelijk)	Officieel gesubsidieerd onderwijs (provinciaal)	TOTAAL
Standaardprocedure	€ 79 329 569	€ 45 308 228	€ 5 334 270	€ 129 972 067
Verkorte procedure	€ 32 839 402			€ 32 839 402
Uitzonderingsprocedure	€ 58 598 925			€ 58 598 925
Spoedprocedure	€ 278 995			€ 278 995
Totaal	€ 171 046 891	€ 45 308 228	€ 5 334 270	€ 221 689 389

De verdeling van de subsidies in 2018 geografisch verspreid is weergegeven op onderstaande kaart of [op deze link](#).

PER PROVINCIE

1. Aalst	53. Deinze	105. Heusden-Zolder	155. Lendelede	207. Oosterzele	258. Tielt
2. Aalter	54. Denderleeuw	106. Heuvelland	156. Lennik	208. Oostkamp	259. Tielt-Winge
3. Aarschot	55. Dendermonde	107. Hoegaarden	157. Leopoldsburg	209. Oostrozebeke	260. Tienen
4. Aartselaar	56. Dentergem	108. Hoeilaart	158. Leuven	210. Opglabeeke	261. Tongeren
5. Affligem	57. Dessel	109. Hoeselt	159. Lichtervelde	211. Opwijk	262. Torhout
6. Alken	58. Destelbergen	110. Holsbeek	160. Liedekerke	212. Oud-Heverlee	263. Tremelo
7. Alveringem	59. Diepenbeek	111. Hooglede	161. Lier	213. Oud-Turnhout	264. Turnhout
8. Antwerpen	60. Diest	112. Hoogstraten	162. Lierde	214. Oudenaarde	265. Veurne
9. Anzegem	61. Diksmuide	113. Horebeke	163. Lille	215. Oudenburg	266. Vilvoorde
10. Ardooie	62. Dilbeek	114. Houthalen-	164. Linkebeek	216. Overijse	267. Vleteren
11. Arendonk	63. Dilsen-Stokkem	Helchteren	165. Lint	217. Overpelt	268. Voeren
12. As	64. Drogenbos	115. Houthulst	166. Linter	218. Peer	269. Vorselaar
13. Asse	65. Duffel	116. Hove	167. Lo-Reninge	219. Pepingen	270. Vosselaar
14. Assenede	66. Edegem	117. Huldenberg	168. Lochristi	220. Pittem	271. Waarschoot
15. Avelgem	67. Eeklo	118. Hulshout	169. Lokeren	221. Poperinge	272. Waasmunster
16. Baarle-Hertog	68. Erpe-Mere	119. Ichtegem	170. Lommel	222. Putte	273. Wachtebeke
17. Balen	69. Essen	120. Ieper	171. Londerzeel	223. Puurs	274. Waregem
18. Beernem	70. Evergem	121. Ingelmunster	172. Lovendegem	224. Ranst	275. Wellen
19. Beerse	71. Galmaarden	122. Izegem	173. Lubbeek	225. Ravels	276. Wemmel
20. Beersel	72. Gavere	123. Jabbeke	174. Lummen	226. Retie	277. Wervik
21. Begijnendijk	73. Geel	124. Kalmthout	175. Maarkedal	227. Riemst	278. Westerlo
22. Bekkevoort	74. Geetbets	125. Kampenhout	176. Maaseik	228. Rijkevorsel	279. Wetteren
23. Beringen	75. Genk	126. Kapelle-op-den-bos	177. Maasmechelen	229. Roeselare	280. Wevelgem
24. Berlaar	76. Gent	127. Kapellen	178. Machelen	230. Ronse	281. Wezembeek-Oppem
25. Berlare	77. Geraardsbergen	128. Kaprijke	179. Maldegem	231. Roosdaal	282. Wichelen
26. Bertem	78. Gingelom	129. Kasterlee	180. Malle	232. Rotselaar	283. Wielsbeke
27. Bever	79. Gistel	130. Keerbergen	181. Mechelen	233. Ruislede	284. Wijnegem
28. Beveren	80. Glabbeek	131. Kinrooi	182. Meerhout	234. Rumst	285. Willebroek
29. Bierbeek	81. Gooik	132. Kluisbergen	183. Meeuwen-Gruitrode	235. Schelle	286. Wingene
30. Bilzen	82. Grimbergen	133. Knesselare	184. Meise	236. Scherpenheuvel-	287. Wommelgem
31. Blankenberge	83. Grobbendonk	134. Knokke-Heist	185. Melle	Zichem	288. Wortegem-Petegem
32. Bocholt	84. Haacht	135. Koekelare	186. Menen	237. Schilde	289. Wuustwezel
33. Boechout	85. Haaltert	136. Koksijde	187. Merchtem	238. Schoten	290. Zandhoven
34. Bonheiden	86. Halen	137. Kontich	188. Merelbeke	239. Sint-Amands	291. Zaventem
35. Boom	87. Halle	138. Kortemark	189. Merksplas	240. Sint-Genesius-Rode	292. Zedelgem
36. Boortmeerbeek	88. Ham	139. Kortenaeken	190. Mesen	241. Sint-Gillis-Waas	293. Zele
37. Borgloon	89. Hamme	140. Kortenberg	191. Meulebeke	242. Sint-Katelijne-Waver	294. Zelzate
38. Bornem	90. Hamont-Achel	141. Kortesseem	192. Middelkerke	243. Sint-Laureins	295. Zemst
39. Borsbeek	91. Harelbeke	142. Kortrijk	193. Moerbeke	244. Sint-Lievens-Houtem	296. Zingem
40. Boutersem	92. Hasselt	143. Kraainem	194. Mol	245. Sint-Martens-Latem	297. Zoersel
41. Brakel	93. Hechtel-Eksel	144. Kruibekke	195. Moorslede	246. Sint-Niklaas	298. Zomergem
42. Brasschaat	94. Heers	145. Kruishoutem	196. Mortsel	247. Sint-Pieters-Leeuw	299. Zonhoven
43. Brecht	95. Heist-op-den-Berg	146. Kuurne	197. Nazareth	248. Sint-Truiden	300. Zonnebeke
44. Bredene	96. Hemiksem	147. Laakdal	198. Neerpelt	249. Spierle-Helkijn	301. Zottegem
45. Bree	97. Herent	148. Laarne	199. Nevele	250. Stabroek	302. Zoutleeuw
46. Brugge	98. Herentals	149. Lanaken	200. Niel	251. Stade	303. Zuienkerke
47. Buggenhout	99. Herenthout	150. Landen	201. Nieuwerkerken	252. Steenokkerzele	304. Zulte
48. Damme	100. Herk-de-Stad	151. Langemark-	202. Nieuwpoort	253. Stekene	305. Zutendaal
49. De Haan	101. Herne	Poelkapelle	203. Nijlen	254. Temse	306. Zwalm
50. De Panne	102. Herselt	152. Lebbeke	204. Ninove	255. Ternat	307. Zwevegem
51. De Pinte	103. Herstappe	153. Lede	205. Olen	256. Tervuren	308. Zwijndrecht
52. Deerlijk	104. Herzele	154. Ledegem	206. Oostende	257. Tessenderlo	

3.6 VLAAMSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

Om de aantrekkingskracht en de kwaliteit van het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te behouden én ook te versterken investeert de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) extra in de verbetering van de Nederlandstalige onderwijsinfrastructuur in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze supplementaire middelen zijn bestemd voor de subsidiëring van de schoolgebouwen in het basis- en secundair onderwijs.

De Vlaamse Gemeenschapscommissie en AGION sloten hiervoor protocolakkoorden af.

De VGC legt jaarlijks deze bijkomende middelen vast. AGION wendt dit extra budget aan om de subsidieaanvragen versneld te financieren volgens de subsidiëeringsprocedures en subsidieregels die AGION hanteert, d.w.z. de geldende percentages van 60% en 70%.

In 2018 werd er zo voor 10 999 509 euro aan subsidie voor het basisonderwijs vastgelegd.

2018

vastgelegde subsidie voor
het basisonderwijs:
10 999 509 euro

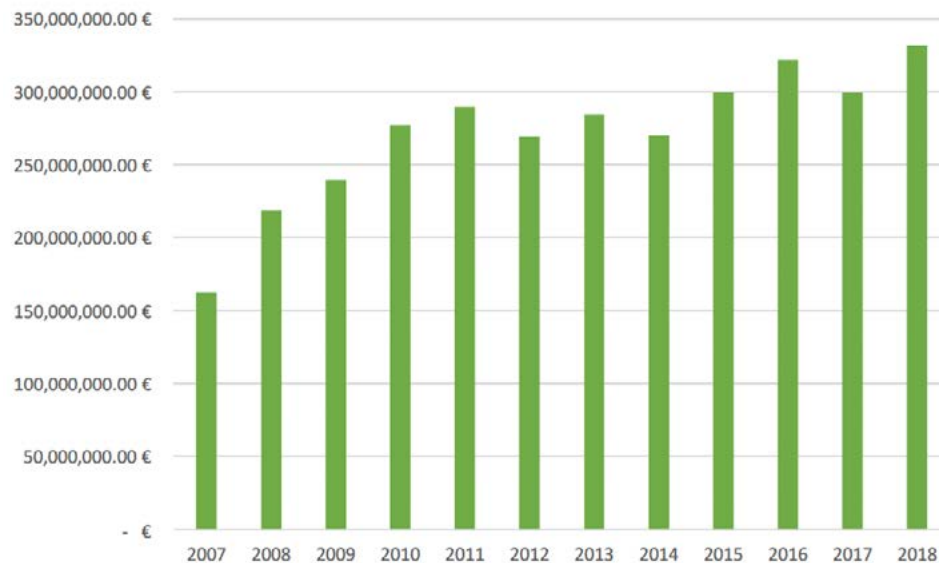

3.7 GUNNINGEN

Als u kijkt hoe de investeringsbudgetten en beslissingen zich concreet vertalen op het veld, door de scholen zelf, dan bieden de gunningen aan de aannemers die in de markt geplaatst worden daarvoor een aanknopingspunt. Hierna vindt u een overzicht van de aanbestedingen volgens de reguliere financiering evenals de investeringen inclusief de lopende DBFM-operatie 'Scholen van Morgen'.

Op basis van de goedgekeurde aanbestedingsdossiers bij AGION ziet de evolutie van de daadwerkelijke investeringen in scholenbouw (exclusief de aanbestedingen van de DBFM-operatie) op het terrein er uit zoals weergegeven in onderstaande grafiek. Het gaat hier om de totale bouwkosten van de schoolgebouwen, inclusief het gedeelte dat de inrichtende machten zelf financieren (bedragen excl. btw).

Aanbestedingen reguliere financiering (excl. btw)

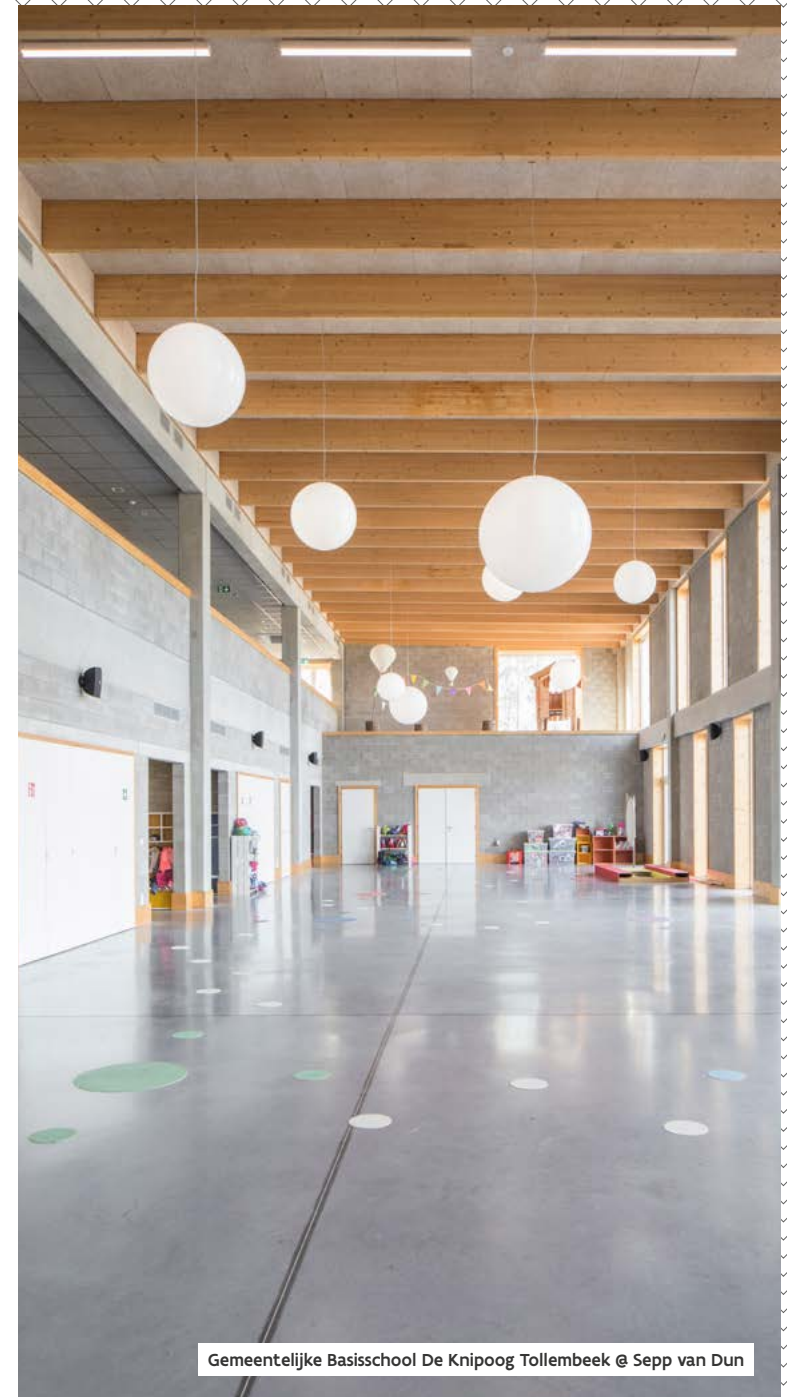
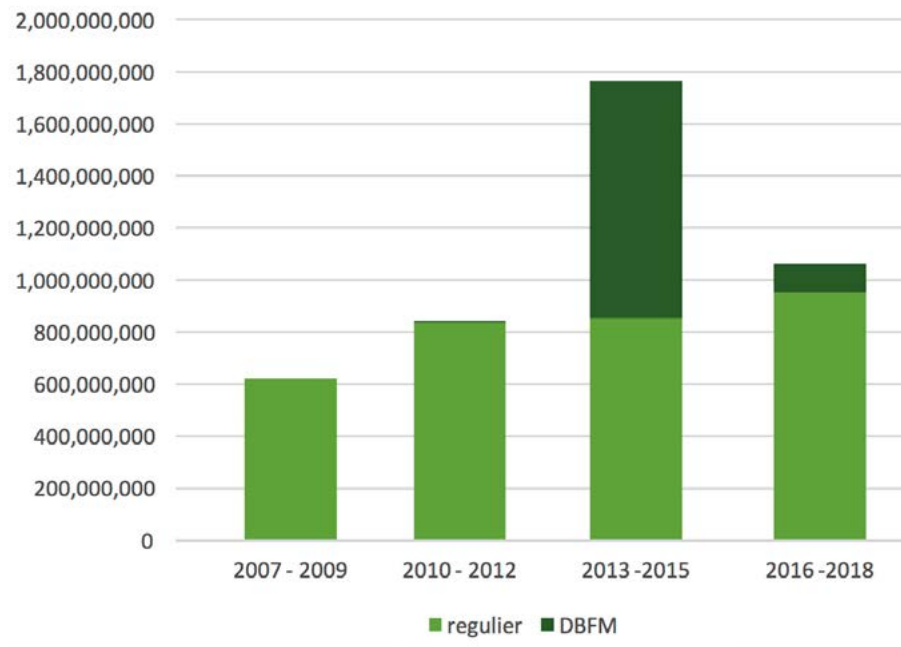

Uit deze figuur blijkt dat de jaarlijkse aanbestedingen in de Vlaamse scholenbouw (reguliere financiering) sinds 2015 op een erg hoog niveau staan.

Op basis van de verhoogde begrotingsmiddelen kunnen we aannemen dat het hoge volume zich de komende jaren wellicht zal blijven aanhouden.

Daarnaast is er nog de hele reeks gunningen van de overheidsopdrachten in het kader van het DBFM-programma 'Scholen van Morgen'. De grafiek hieronder geeft visueel weer wat de grote impact is van de DBFM-inhaalbeweging Scholen van Morgen op het bouwvolume aan scholen in Vlaanderen.

Totale aanbestedingen regulier en DBFM (excl. btw)

Gemeentelijke Basisschool De Knipoog Tollembeek @ Sepp van Dun

4 | CAPACITEIT

Sinds 2010 maakt Vlaanderen extra middelen vrij met het oog op het uitbreiden van de beschikbare plaatsen in het basisonderwijs. Deze middelen worden toegekend op basis van de noden die vanuit de lokale onderwijsverstrekkers worden aangeleverd. Elke drie jaar levert de capaciteitsmonitor schoolinfrastructuur leerplichtonderwijs prognoses aan over de vraag- en aanbodzijde van de capaciteitsproblematiek

De Vlaamse Regering besliste op voorstel van Vlaams minister van Onderwijs Hilde Crevits om de capaciteitsbudgetten voor drie jaar te plannen in plaats van een jaar. Zo kunnen scholen in steden en gemeenten op langere termijn plannen. In 2018 kende de raad van bestuur van AGION in totaal 36 536 027 euro aan capaciteitsmiddelen toe via principeakkoorden: goed voor in totaal 3471 nieuwe plaatsen in het gesubsidieerd onderwijs.

Toegekende capaciteitsmiddelen per capaciteitsgemeente en per onderwijsnet in 2018:

	Vrij onderwijs	Aantal plaatsen via nieuwe projecten	Gemeentelijk onderwijs	Aantal plaatsen via nieuwe projecten
Antwerpen	€ 3 615 090	362	€ 8 149 214	614
Bonheiden	€ 823 893	66		
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	€ 11 619 838	772		
Edegem	€ 1 537 949	225		
Gent	€ 674 977	99		
Machelen			€ 447 834	100
Mechelen	€ 1 708 275	315		
Schoten	€ 2 772 364	220		
Sint-Niklaas	€ 2 191 488	330	€ 399 000	67
Tienen	€ 815 105	56		
Vilvoorde	€ 1 781 000	245		
Totaal	€ 27 539 979	2690	€ 8 996 048	781

5 | DBFM

Vlaanderen startte een grootschalige inhaalbeweging schoolinfrastructuur via alternatieve financiering, beter bekend onder de naam DBFM (Design, Build, Finance en Maintain).

Het publiek-privaat investeringsprogramma voor scholenbouw 'Scholen van Morgen' is goed voor 182 projecten, meer dan 200 nieuwe of grondig gerenoveerde schoolgebouwen in Vlaanderen en Brussel en een investering van ongeveer 1,5 miljard euro. Meteen is dit het grootste publiek-private scholenbouwprogramma in Europa van de afgelopen jaren.

De DBFM-vennootschap 'Scholen van Morgen' is een publiek-private samenwerking tussen de Vlaamse overheid en AG Real Estate en BNP Paribas Fortis.

De DBFM-vennootschap 'Scholen van Morgen' staat in voor het ontwerp, de bouw, de financiering en het eigenaarsonderhoud van de scholen gedurende 30 jaar.

In ruil hiervoor betaalt de betrokken inrichtende macht aan de DBFM-vennootschap gedurende 30 jaar vanaf de voorlopige oplevering per kwartaal een prestatiegebonden beschikbaarheidsvergoeding. Na de periode van 30 jaar wordt de inrichtende macht eigenaar van de schoolinfrastructuur.

« 'Scholen van Morgen' is het grootste publiek-private scholenbouwprogramma in Europa »

AGION

geeft advies in ontwerpfasen en goedkeuring na aanbesteding bij de individuele DBFM-projecten.

betoelaagt een percentage van de beschikbaarheidsvergoeding die de inrichtende macht aan de vennootschap moet betalen gedurende 30 jaar vanaf het voorlopig beschikbaarheidscertificaat.

betoelaagt de onderwijskoepels en het Gemeenschapsonderwijs voor de begeleiding van hun inrichtende machten in het kader van het DBFM-programma 'Scholen van Morgen'.

5.1 182 INDIVIDUELE SCHOLENBOWPROJECTEN

Aan het initiële DBFM-programma zijn in 2016 zeventien extra projecten toegevoegd. Dat was mogelijk door de verlaging van het btw-tarief op scholenbouw waardoor 160 miljoen euro extra investeringsruimte vrijkwam.

165	+	17	=	182
initieële projecten		extra projecten dankzij verlaging BTW-tarief		totaal aantal DBFM-projecten

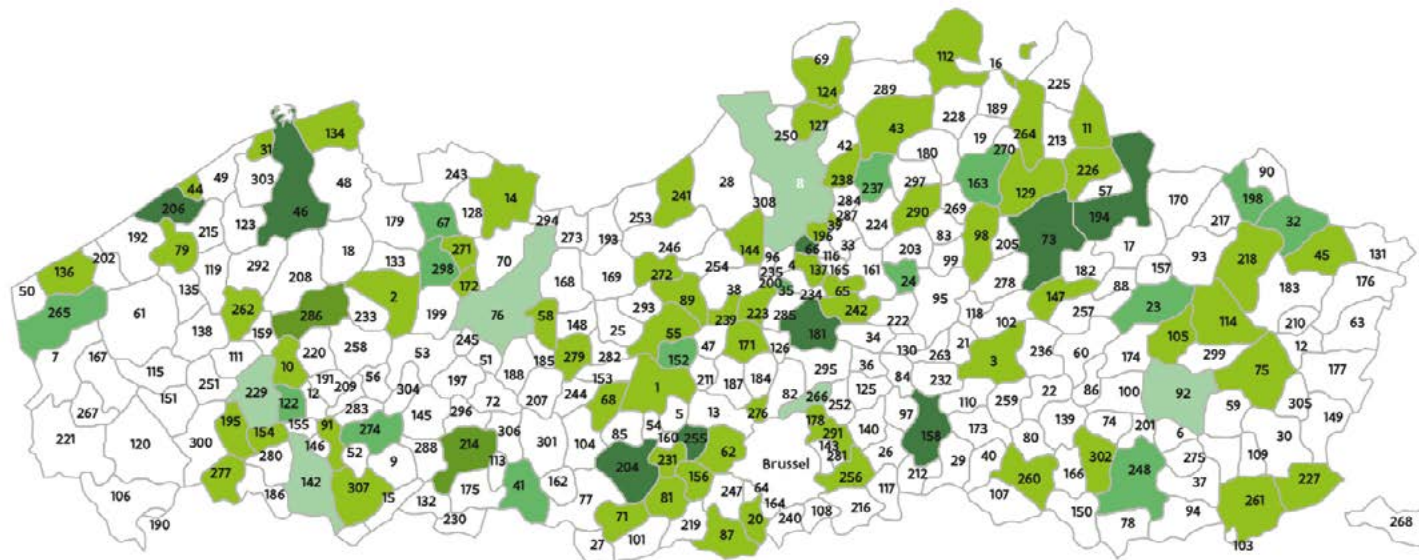
De 182 individuele scholenbouwprojecten omvatten meer dan 200 schoolgebouwen met een totale gebouwooppervlakte van circa 707 000 m² voor meer dan 125 000 leerlingen en zijn verspreid over alle onderwijsnetten:

117 projecten vrij gesubsidieerd onderwijs	29 projecten officieel gesubsidieerd onderwijs (waaronder 3 provinciale scholen)	36 projecten Gemeenschaps-onderwijs
---	---	--

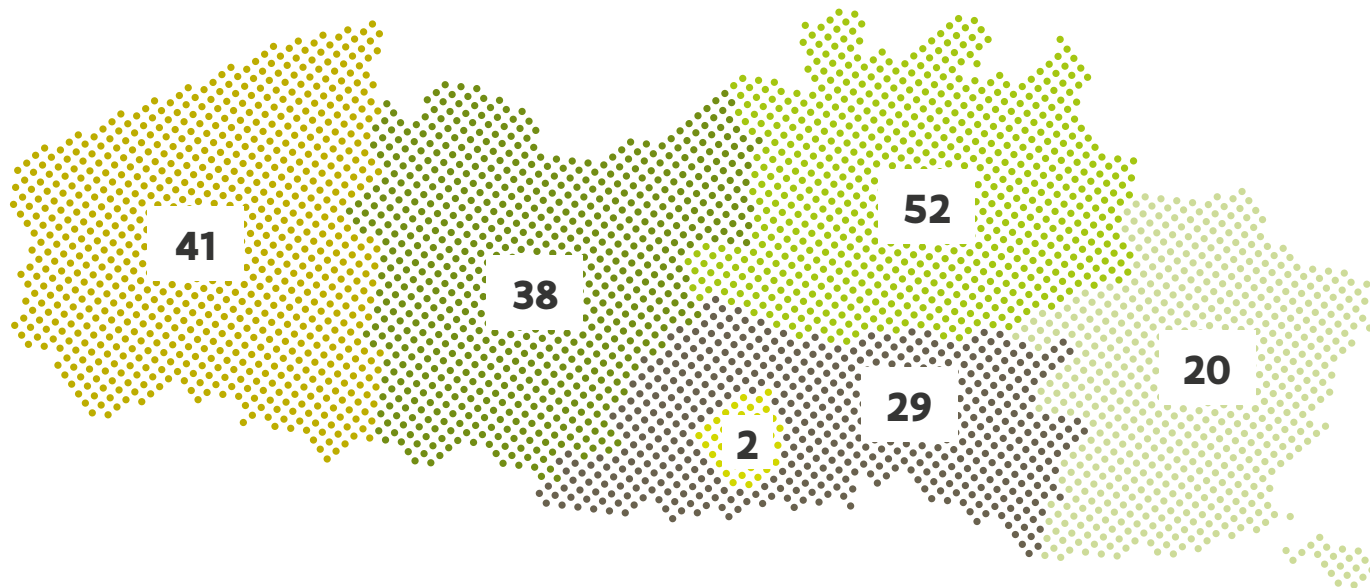
Het DBFM-programma 'Scholen van Morgen' telt acht passiefscholen.

'Scholen van Morgen' focust zich op nieuwbouw (94%) en substantiële renovatie van verouderde schoolgebouwen (6%). De gemiddelde gebouwooppervlakte van een DBFM-project bedraagt 3 885 m².

De DBFM-projecten zijn verspreid over heel Vlaanderen. Met het DBFM-programma worden in meer dan 100 verschillende Vlaamse steden of gemeenten nieuwe scholen gebouwd. De steden met het grootst aantal projecten binnen 'Scholen van Morgen' zijn Antwerpen (10), Kortrijk (8), Gent (8), Vilvoorde (7), Hasselt (5) en Roeselare (5).

Aantal projecten per provincie

76 projecten basisonderwijs	73 projecten secundair onderwijs	30 projecten zowel basis als secundair onderwijs	2 internaten	1 project Centrum voor Volwassenen onderwijs
--	--	---	------------------------	---

Meer dan 60 verschillende architectenbureaus en een 10-tal grote aannemersconsortia ontwerpen, bouwen en onderhouden de DBFM-projecten.

5.2 STAND VAN ZAKEN 2018

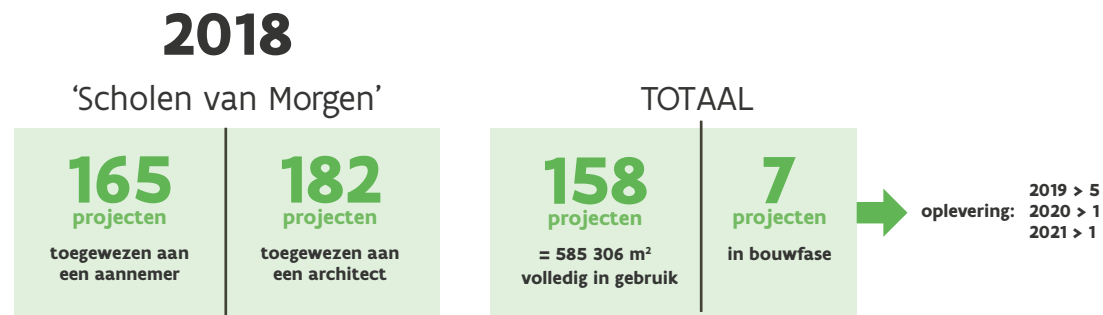
In maart 2018 werden alle 165 initiële 'Scholen van Morgen' projecten toegewezen aan een aannemer en hadden alle 182 'Scholen van Morgen' een architect.

In 2018 ondertekenden de laatste drie schoolbesturen van het initiële programma een individueel DBFM-contract, na goedkeuring door AGION. Daardoor kwam het totaal aantal ondertekende individuele DBFM-contracten op 165.

Op 1 augustus 2018, startte met de **Gemeentelijke Basisschool De Springveer te Alseberg** de 165ste en laatste werf van het initiële programma.

De meeste projecten zijn gebouwd en in gebruik genomen in 2016 en 2017. In 2018 werd nog eens 31 957 m² schoolbouwoppervlakte opgeleverd.

Dat bracht het totaal eind 2018 op 158 projecten volledig in gebruik (= 96% van initiële portefeuille van 165 projecten) en 585 306 m² aan opgeleverde gebouwoppervlakte. De overige 7 projecten van het initiële programma zijn in bouwfase en volgens de actuele planning is de volledig oplevering voorzien in 2019 (5 projecten), 2020 (1 project) en 2021 (1 project).

De Springveer Alseberg @ TEEMA architecten

« Op 1 augustus 2018, startte met de Gemeentelijke Basisschool De Springveer te Alseberg de 165ste en laatste werf van het initiële programma. »

De 17 extra projecten in het kader van de inbreiding van het programma bevinden zich volop in de vergunnings- of aanbestedingsfase.

De oplevering van de 158ste Scholen van Morgen, **het Regina Pacis Instituut in Laken** vond plaats op 9 november 2018. En dit 4,5 jaar na de oplevering van de allereerste **School van Morgen in Londerzeel**.

Op 19 april 2018 werd de eerste steen gelegd voor de nieuwe **campus in de Antwerpse Cadixwijk**. Deze campus met een investeringsbudget van meer dan 50 miljoen euro en een oppervlakte van maar liefst 24 000 m² is één van de grootste projecten van het programma. Wanneer de nieuwbouw en renovatie afgerond is, zullen hier dagelijks 1175 leerlingen en cursisten in creatieve en technische richtingen schoollopen. De school zal de afgewerkte gebouwen gefaseerd in gebruik nemen, maar het volledige project zal afgerond zijn in de zomer van 2021.

Scholen van Morgen plant in 2019 nog een vijftal bijkomende schoolbouwprojecten volledig op te leveren.

In 2018 heeft AGION gewerkt aan de evaluatie van het DBFM-programma Scholen van Morgen. In het najaar van 2019 zal dit eerste uitgebreid officieel evaluatieverslag klaar zijn.

Regina Pacisinstituut Brussel @ Sepp van Dun

Gemeentelijk Technisch Instituut Londerzeel @ AG Real Estate

5.3 PROJECTSPECIFIEK DBFM – PROGRAMMA

De Vlaamse overheid zet de samenwerking met de private sector om scholen te bouwen verder. Het Vlaams Parlement keurde op 25 november 2016 het decreet voor een nieuw DBFM-projectspecifiek investeringsprogramma goed.

In dit DBFM-programma zijn de scholen rechtstreeks en sterker betrokken. Schoolbesturen zijn zelf verantwoordelijk voor de aanbestedingsprocedure die moet leiden tot de aanduiding van een private partner. De DBFM-aanpak blijft behouden.

- Eén of meer schoolbesturen plaatsen het ontwerp, de bouw, de financiering en het onderhoud (gedurende 30 jaar) van verschillende schoolbouwprojecten in de markt.
- Een privaat consortium met een financier, ontwerper en aannemer stelt zich kandidaat om verschillende schoolbouwprojecten te realiseren en gedurende 30 jaar te onderhouden. Daarvoor ontvangt de private partner een beschikbaarheidsvergoeding gedurende de periode van 30 jaar.

AGION voert in opdracht van de Vlaamse Onderwijsminister dit projectspecifieke DBFM-programma uit.

Selectie van de projecten

Op 5 maart 2017 lanceerde minister Crevits een oproep voor de schoolbesturen om dossiers in te dienen voor het projectspecifieke DBFM-investeringsprogramma.

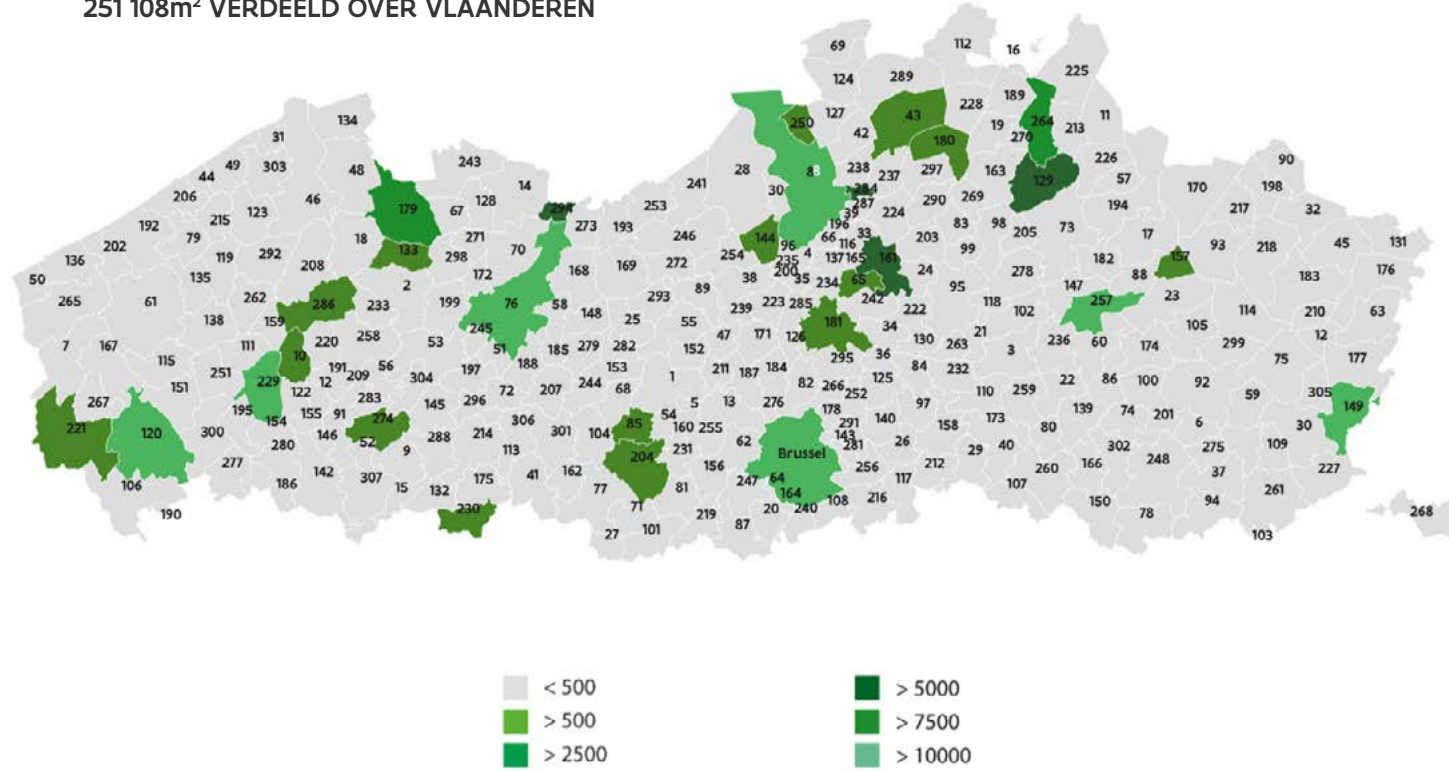
De oproep kan een succes genoemd worden. 52 aanvraagdossiers uit de drie onderwijsnetten werden ingediend. Een schoolbestuur kon kiezen om ofwel één scholenbouwproject te realiseren, ofwel in een projectcluster verschillende scholenbouwprojecten te realiseren, ofwel met meerdere inrichtende machten samen in een projectcluster verschillende scholenbouwprojecten te realiseren

Voor de betoelaging van dit DBFM-programma voorziet de Vlaamse Regering, naast de middelen voor de reguliere financiering voor scholenbouw, jaarlijks 36,5 miljoen euro.

AGION en het GO! hebben de aanvragen beoordeeld aan de hand van negen decretale selectiecriteria en advies gegeven aan de minister van Onderwijs over de selectie en rangschikking. Op basis hiervan heeft de Vlaamse Regering op 29 september 2017 binnen de voorziene investeringsruimte 42 projecten geselecteerd verspreid over 13 clusters, goed voor een totale geraamde investeringskost van 550 miljoen en 251 108 m². De clusters bestaan uit één tot zeven projecten. Alle Vlaamse provincies en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn vertegenwoordigd.

251 108m² VERDEELD OVER VLAANDEREN

Na de selectie

De inrichtende machten van de projecten kunnen rekenen op de ondersteuning van een projectbureau en AGION.

Het projectbureau is samengesteld met vertegenwoordigers van:

- de onderwijsnetten,
- de Vlaamse Overheid en
- externe deskundigen m.b.t. schoolinfrastructuur of PPS.

Het projectbureau en AGION:

- ondersteunen bij de vorming van de projectclusters,
- ondersteunen de inrichtende machten in de aanbestedingsprocedure voor het aanduiden van de private contractanten.

In 2018 heeft AGION samen met het projectbureau verschillende type-opdrachtdocumenten, zoals een algemeen stappenplan, een modeldocument projectdefinitie, clusterovereenkomst en selectieleidraad private partner, uitgewerkt of geactualiseerd. De generieke outputspecificaties, de technische vereisten waaraan een bouwproject moet voldoen, werden medio 2018 gefinaliseerd en bezorgd aan de schoolbesturen. Op 12 september 2018 organiseerde AGION een infosessie hierover voor de schoolbesturen. De overige modellen van opdrachtdocumenten (o.a. de DBFM-overeenkomst en de gunningsleidraad) werden eind 2018 gefinaliseerd en werden samen met een uitgewerkt draaiboek voor de plaatsingsprocedure ter beschikking gesteld van de schoolbesturen.

Per cluster wordt een afzonderlijke aanbestedingsprocedure gelanceerd. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een mededingingsprocedure met onderhandeling. De meeste clusters zullen voor de selectiefase een mandaat geven aan AGION waarbij AGION dus als aankoopcentrale optreedt.

Op 21 juni 2018 lanceerde AGION de eerste aanbestedingsprocedure van de projectcluster Maldegem-Poperinge-Wingene van het vrij onderwijs. Deze cluster omvat de realisatie van drie scholenbouwprojecten: Maricolen Maldegem, Bertinus

Collectief Poperinge en Site Centrum school Wingene. Het project in Wingene omvat ook de realisatie van een kindercrèche en een academie voor muziek, woord, kunst en techniek. AGION ontving 11 aanvragen tot deelname. Eind november 2018 nam AGION de beslissing tot selectie van de vijf kandidaten voor deze cluster. In 2019 zullen de geselecteerde kandidaten op basis van een bestek uitgenodigd worden door de schoolbesturen om deel te nemen aan de tweede fase van de plaatsingsprocedure namelijk de gunningsfase van de cluster.

Op 30 november 2018 lanceerde het GO! haar eerste cluster bestaande uit 7 GO!-projecten. De uiterste indieningsdatum voor de aanvragen tot deelname voor deze cluster was 30 januari 2019.

De overige geselecteerde scholenbouwprojecten bereiden hun selectiefase voor. Opzet is om de volgende DBFM-clusters in de markt te plaatsen door de opstart van de selectieprocedure.

AGION volgt de status van de geselecteerde projecten nauwgezet op en overlegt regelmatig met de schoolbesturen over de opmaak van de nodige opdrachtdocumenten, de procedure en de planning.

« Projecten kunnen rekenen op de ondersteuning van een projectbureau en AGION. »

6 | HUUR

Alternatieve financiering blijft noodzakelijk om de grote behoefte aan moderne schoolinfrastructuur effectief aan te pakken. Naast de nieuwe specifieke DBFM-projecten moet ook de piste van de huur(subsidie)mogelijkheden versterkt worden, niet enkel in capaciteitsgebieden, maar in alle andere Vlaamse gemeenten.

In december 2017 lanceerde AGION [een tweede oproep](#) voor het indienen van huursubsidieaanvragen. Indienen was mogelijk tot 1 april 2018. AGION ontving 83 ontvankelijke aanvragen. 77 inrichtende machten hiervan kregen een goedkeuring om met huursubsidies hun schoolgebouwen te realiseren of om extra plaatsen te creëren.

De goedgekeurde huursubsidiedossiers geven volgende kerncijfers:

8 300 929 euro

totaal bedrag aan jaarlijkse huursubsidie op basis van de huurprijs

13 745 799 euro

totaal jaarlijks huurbedrag

3 721 plaatsen

aantal bijkomende plaatsen

23 321

leerlingen/cursisten/personeel dat gebruik zou maken van de te huren infrastructuur

141 696 m²

gebouwenoppervlakte van de aanvragen

Aantal goedgekeurde huursubsidiedossiers

PER PROVINCIE

Antwerpen	21
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	3
Limburg	13
Oost-Vlaanderen	10
Vlaams Brabant	7
West-Vlaanderen	23

PER ONDERWIJSNET

Vrij gesubsidieerd onderwijs	75
Gemeentelijk gesubsidieerd	2

VOORNAAMSTE GEBOUWTYPES

Nieuwbouw schoolgebouw	44
Modulaire units	8
Nieuwbouw sporthal	4

Op 5 november 2018 lanceerde het agentschap [een derde oproep](#).

Huursubsidies maken het mogelijk om vlot en snel bijkomende plaatsen te realiseren of bestaande schoolinfrastructuur te vervangen. Op die manier kan flexibel omgegaan worden met de invulling van gebouwen. Een bestaand kantoorgebouw kan snel omgebouwd worden tot een school en later opnieuw een andere bestemming krijgen. Dat kan nuttig zijn in bijvoorbeeld een nieuwe woonwijk of in complexere stadsvernieuwingsprojecten. Zo kan snel ingespeeld worden op een hogere vraag of nood aan extra onderwijscapaciteit en op een veranderend onderwijslandschap en ruimtelijke ontwikkelingen in steden en gemeenten. Een gebouw dat vandaag nog geen onderwijsbestemming heeft, kan morgen als school dienst doen en overmorgen opnieuw een andere maatschappelijke invulling krijgen.

« Een bestaand kantoorgebouw
kan snel omgebouwd worden
tot een school »

7 | FOCUS OP SCHOOLGEBOUWEN VAN DE TOEKOMST

7.1 MULTIFUNCTIONALITEIT

De overheidsmiddelen en de ruimte in Vlaanderen en Brussel worden steeds schaarser om kwalitatieve infrastructuur te realiseren om aan vrije tijd, sport, cultuur of spel te doen. Het slim delen van schoolinfrastructuur kan hier één van de oplossingen zijn. AGION wil multifunctionaliteit en het medegebruik van schoolgebouwen stimuleren. Informeren en sensibiliseren is hierbij een belangrijke taak voor het agentschap.

AGION volgde 14 multifunctionele scholenbouwprojecten in Vlaanderen van dichtbij op. In 2018 schreef AGION [een onderzoeksrapport](#) dat in de loop van 2019 werd gepubliceerd. Met dit onderzoek wil AGION concrete lessen trekken bij de uitwerking en realisatie van multifunctionele scholenbouwprojecten. Daarnaast komen heel wat praktijkvoorbeelden van multifunctionele onderwijsinfrastructuur aan bod. Het rapport bevat ook 16 praktische aanbevelingen.

In het voorbije jaar werden er zowel vanuit de Vlaamse Overheid als vanuit het middenveld verschillende initiatieven georganiseerd om multifunctionele schoolinfrastructuur te stimuleren. Ook de [‘Verenigde Verenigingen’](#) wil scholen (en verenigingen) helpen en aanmoedigen om hun schoolinfrastructuur open te stellen voor de buurt. Dit doen ze onder andere via de website [slimgedeeld.be](#) en de organisatie van verschillende excursies.

1. Subsidiemogelijkheden voor multifunctionele onderwijsinfrastructuur

Bouwheren kunnen multifunctionele projecten realiseren ongeacht de subsidieprocedure. Dit kan zowel via de standaardprocedure als via de andere procedures.

Verschillende subsidieprocedures moedigen vandaag al expliciet het realiseren van multifunctionele onderwijsinfrastructuur aan. Bijvoorbeeld: de procedure ‘werken in samenwerking met een andere subsidiërende overheid’, de huursubsidies en alternatieve financiering via publiek-private samenwerking (DBFM).

Ook de aankoopprocedure, de procedure werken na aankoop en de huursubsidies maken het mogelijk dat gebouwen die voorheen geen onderwijsbestemming hadden, kunnen gebruikt worden voor onderwijs.

EEN SCHOOLGEBOUW IS MULTIFUNCTIONEEL WANNEER HET MULTI-INZETBAAR EN/OF COMBINEERBAAR EN AANPASBAAR IS.

MULTI-INZETBAAR

verwijst naar het meervoudig gebruik van een schoolgebouw waarin verschillende gebruikers een ruimte afwisselend gebruiken. Bijvoorbeeld: lokale sportverenigingen maken na de schooluren gebruik van de sportzaal in een schoolgebouw, de plaatselijke muziekacademie geeft muziekles in de klaslokalen van een basisschool, ...

COMBINEERBAAR

betekent dat er meerdere functies gekoppeld zijn aan een schoolgebouw. In Vlaanderen zijn er vandaag een groeiend aantal gebouwen die zowel onderwijs als bijvoorbeeld een crèche combineren.

AANPASBAARHEID

verwijst naar een zekere flexibiliteit van de ruimte waardoor die aanpasbaar is aan verschillende activiteiten of functies. Een centrale brede trap kan bijvoorbeeld dienst doen als tribune of een ruimte kan bewust weinig vaststaande elementen omvatten om de concrete invulling vandaag en in de toekomst zo flexibel mogelijk te houden.

2. Een regelgevend kader zonder hinderpalen

Het regelgevend kader voor onderwijsinfrastructuur van de Vlaamse Gemeenschap geeft veel vrijheid aan bouwheren, schoolbesturen, architecten en andere actoren om goede en kwalitatieve onderwijsinfrastructuur te realiseren. Onderwijs legt geen sectorspecifieke bouwvoorschriften op. De huidige onderwijsregelgeving laat veel toe om een multifunctionele invulling mogelijk te maken. Zo kan elke ruimte in een schoolgebouw opengesteld worden en is er ook permanente huisvesting van andere voorzieningen mogelijk op het terrein van het schoolgebouw of in het schoolgebouw zelf, zoals sport-, zorg-, welzijn-, jeugd- en cultuurvoorzieningen.

3. Optimaal inzetten op het delen van sportinfrastructuur

Lokale sportverenigingen kunnen buiten de schooluren nog te weinig gebruik maken van de sportinfrastructuur in Vlaamse scholen. De Vlaamse Regering wil schoolbesturen aanzetten hun sportinfrastructuur waar nodig kwalitatiever te maken en naschools, in het weekend en in de vakantieperiodes vlotter en meer open te stellen voor lokale sportclubs.

De Vlaamse Regering wil de drempels voor de scholen wegnemen en hen een duwtje in de rug geven. Ook voor de scholen is er een voordeel: de samenwerking met sportclubs betekent eventueel extra (huur)inkomsten en de leerlingen profiteren mee van de bijkomende investeringen en verbeteringen aan de sportaccommodatie op school voor de geselecteerde projecten.

In oktober 2018 lanceerden Vlaams minister van Sport Philippe Muyters en Vlaams minister van Onderwijs Hilde Crevits [een derde oproep voor het naschools openstellen van schoolsportinfrastructuur](#) na de eerdere succesvolle projectoproepen in 2016 en 2017.

Stedelijke Basisschool De Beren Antwerpen @ Vandenbroele - Griet Janssens

7.2 KLIMAATMAATREGELEN

Het Vlaamse Klimaatbeleidsplan 2021-2030 bevat een actieplan voor schoolgebouwen. Voor onderwijsgebouwen geldt een minder streng E-peil (E55) dan voor residentiële gebouwen (omdat er geen gebruik 's nachts is en minder in vakantiedagen), maar wel veel hogere ventilatie-eisen.

Daarnaast moeten alle niet-residentiële gebouwen tegen 2050 volledig CO₂-neutraal zijn en een jaarlijkse primaire energiebesparing realiseren van 2,09% over de periode 2019 tot en met 2030.

2050

alle niet-residentiële
gebouwen volledig
CO₂-neutraal

2019-2030

2,09% jaarlijkse
primaire
energiebesparing

Dit heeft een impact op de verwarming, sanitair, warm water, verlichting en koeling van scholen. Deze technieken moeten in 2050 zonder hulp van fossiele brandstoffen functioneren. Om de scholen te helpen deze doelstelling te halen vult AGION al sinds 2015 actief de klimaat- en energiecomponent van het schoolpatrimonium in. De initiatieven spelen duidelijk in op een nood tot verduurzaming van het schoolpatrimonium binnen onderwijs.

Op de Vlaamse Klimaatop van 1 december 2016 kwam een Vlaams Klimaat- en Energiepact tot stand. Het pact bevat voor het beleidsdomein Onderwijs 11 concrete klimaatmaatregelen. Want onderwijs is voor deze klimaatuitdagingen een onmisbare schakel en heeft tot taak onze jongeren kennis, waarden, vaardigheden en attitudes bij te brengen. Zij zijn de beste toekomstige klimaatambassadeurs en zullen ongetwijfeld een belangrijke rol spelen om de beoogde doelstellingen te behalen.

In nauw overleg met het brede onderwijsveld wordt ingezet op de versnelde realisatie van schonere scholen, op de leerlingen en studenten als klimaatambassadeurs en straffe energieke leerkrachten die dit alles mogelijk maken.

De uitvoering van deze [11 concrete acties](#) loopt van 2016 en tot eind 2019. Dit zijn middelen voorzien uit het Klimaatfonds. AGION coördineerde volgende acties.

1. Afregeling van verwarmingssystemen.

In april 2017 lanceerde minister Crevits de oproep aan scholen om hun verwarmingsinstallatie correct te laten afstellen tegen de winter. Een optimaal afgestelde verwarmingsinstallatie kan tot meer dan 10 % energie besparen en dit met een eerder beperkte investering. Wie aan deze klimaatactie deelnam, kon rekenen op een eenmalige subsidie van maximaal 500 euro per verwarmingsinstallatie tot 100 kilowatt en 1500 euro per verwarmingsinstallatie boven 100 kilowatt. De éénmalige actie rond het Energiewinstplan met de bijhorende website www.mijnschoolhelphetklimaat.be werd eind 2017 afgerond. De dossierverwerking werd afgerond in het eerste en tweede kwartaal van 2018. Hiervoor werd begin 2018 nog 171 435 euro aan subsidies uitbetaald.

subsidie

500 euro

per verwarmingsinstallatie
tot 100 kilowatt

1500 euro

per verwarmingsinstallatie
boven 100 kilowatt

171 435 euro

uitbetaalde subsidies

2. REG-investeringen leerplichtonderwijs

Voor de REG-investeringen (Rationeel Energiegebruik) voor het vrij onderwijs zijn dossiers met een grote energetische impact geselecteerd die gebruik konden maken van de Klimaatfondsmiddelen voorzien in 2018. Zo ging het om 6,310 miljoen euro voor 57 dossiers, waarbij de middelen werden toegewezen via de verkorte procedure. Investerings in isolatie, hoog rendementsglas, zonneboiler, warmtepompen en hoogrendementsketels kwamen in aanmerking voor deze subsidie. Hiermee werd een CO₂-besparing gerealiseerd van 2,261 kiloton CO₂.

Daarnaast subsidieerde minister van Onderwijs Hilde Crevits in 2018 1,7 miljoen euro in energieverlagende investeringen specifiek voor de instellingen van het deeltijds kunstonderwijs uit het stedelijk en gemeentelijk gesubsidieerd onderwijs, voor het provinciaal onderwijs en voor het stedelijk onderwijs van Antwerpen en Gent. Dit komt overeen met 17 dossiers en een CO₂-besparing van 1,268 kiloton. Eind 2018 werd overigens het aantal geselecteerde dossiers nog uitgebreid dankzij bijkomend vrijgemaakte budgetten uit het klimaatfonds.

3. Zonneplan

In 2017 startte het “Zonneplan voor schoolgebouwen” van AGION op. Voor zonnepanelen op schooldaken kunnen scholen bij AGION interessante leningen afsluiten voor een periode van 15 jaar, met een interest van maximum 1%. In 2018 is het instrument van de zonnelening uitgebreid: van een lening voor fotovoltaïsche installaties tot een lening voor investeringen in hernieuwbare energie: zonneboilers, warmtepompen en warmtekrachtkoppelingcentrale (WKK-centrale).

De naam “zonnelening” werd dan ook aangepast tot “energielening”. en werd in 2018 succesvoller. Het maximumbedrag voor zo'n lening bedraagt momenteel maximum 500 000 euro exclusief btw. Bij de start van het zonneplan lag de drempel op 135 000 euro exclusief btw.

De scholen kunnen bovendien gebruik maken van raamovereenkomsten (die het VEB aanbiedt voor het vrij gesubsidieerd onderwijs en beschikbaar bij de distributienetbedrijven voor het officieel gesubsidieerd onderwijs) waardoor een prijsreductie beoogd wordt en ze zelf geen tijdrovende aanbestedingsprocedure moeten uitschrijven voor de investeringen in hernieuwbare energie.

Bij de opmaak van de leningsdossiers moet aandacht besteed worden aan het gepaste aantal zonnepanelen in functie van het eigen elektriciteitsverbruik van de school, zodat er geen onrendabele investeringsprojecten worden opgezet. Daarvoor kunnen vooraf haalbaarheidsstudies uitgevoerd worden binnen een raamcontract.

In de begroting 2018 werd een bedrag van 3,876 miljoen euro voorzien om leningen mogelijk te maken in het gesubsidieerd onderwijs. Tot en met 31 december 2018 zijn 52 zonneleningen afgesloten in het gesubsidieerd onderwijs. Alles samen zijn ze goed voor een vermogen van 1 670 kilowattpiek.

Investeren in hernieuwbare energie levert dubbele winst op:

1. een blijvende CO₂-reductie, wat goed is voor het klimaat
2. een lagere elektriciteitsfactuur, wat de werkingskosten drukt

3,876
miljoen euro

voorzien om leningen mogelijk te maken
in het gesubsidieerd onderwijs.

52
zonneleningen

afgesloten in het gesubsidieerd onderwijs.

1 670
kilowattpiek

totaal vermogen

blijvende CO₂-reductie >
goed voor het klimaat

+

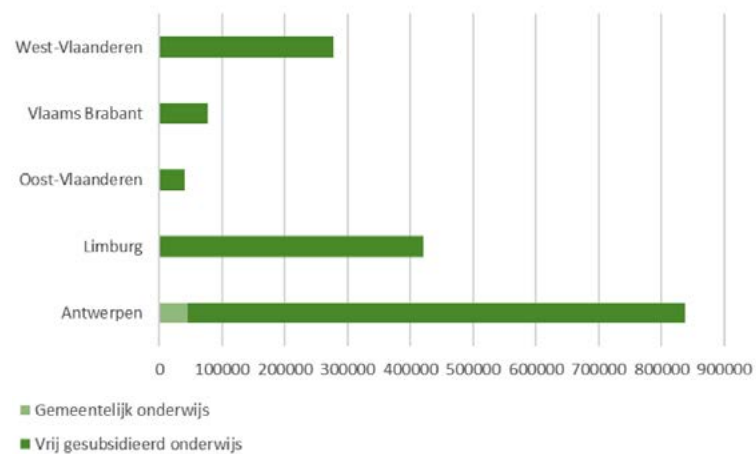
lagere elektriciteitsfactuur
> druk werkingskosten

3.1 Overzicht van de toegekende leningen voor fotovoltaïsche installaties

[Bijgevoegde tabel geeft een overzicht van de 52 toegekende zonneleningen](#) in het vrij gesubsidieerd onderwijs en het officieel gesubsidieerd onderwijs (onderaan) tot en met 31 december 2018. In totaal werd voor 1 648 767 euro ontleend.

Onderstaande grafieken geven een overzicht van de verdeling over netten en provincies tot op 31 december 2018:

Grafiek 1 toont, opgesplitst per provincie en per net, het totaal toegekend leningsbedrag voor de goedgekeurde projecten.

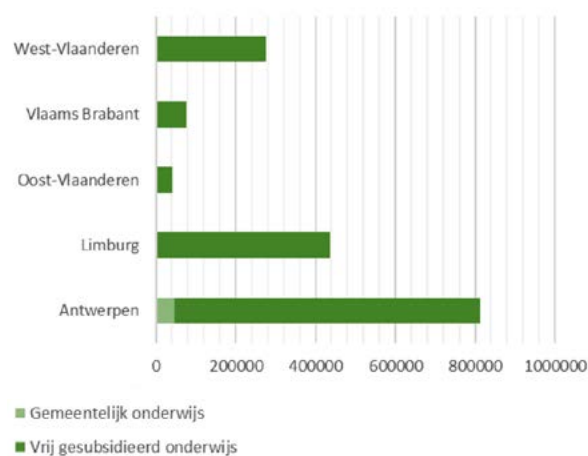

Wat betreft de totaliteit van de bedragen, is de provincie Antwerpen koploper, gevolgd door de provincies Limburg en West-Vlaanderen. Het enige project van het officieel gesubsidieerd onderwijs bevindt zich in (stad) Antwerpen.

Een leningsbedrag kan pas opgenomen worden als er een factuur van de investering wordt voorgelegd.

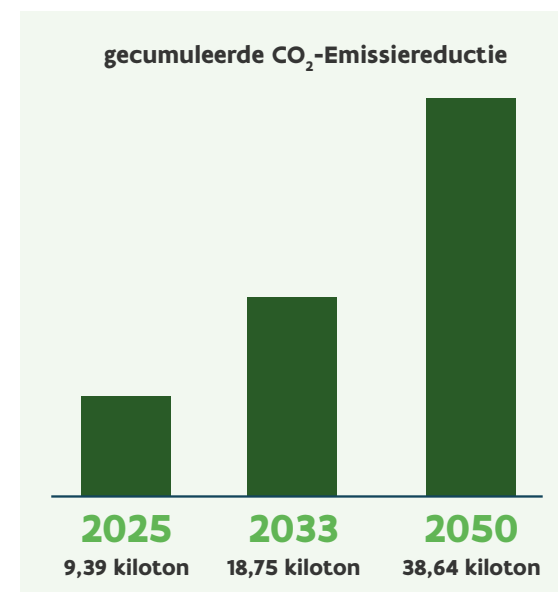
Onderstaande grafiek toont, opgesplitst per provincie en per net, de totaliteit van de voorziene investeringsbedragen voor de goedgekeurde projecten. Het totale investeringsbedrag bedraagt 1 704 365 euro.

Hier ziet u een soortgelijk beeld als in de vorige grafiek.

Er werd voor 12 692 m² zonnepanelen gelegd, die in totaal 1 670 kWpiek kunnen opwekken.

Hiermee worden de eerste stappen gezet in het behalen van de economische én ecologische winst van de scholen. In CO₂-Emissiereductie betekenen deze investeringsdossiers samen immers een gecumuleerde CO₂-Emissiereductie van 9,39 kiloton in 2025, 18,75 kiloton in 2033 en 38,64 kiloton in 2050.

7.3 ASBESTVERWIJDERING IN SCHOLEN

In mei 2017 maakte de Vlaamse Regering 7,5 miljoen euro extra vrij om asbest versneld te verwijderen uit scholen. Om eerst een goed zicht te krijgen op de asbestproblematiek en de asbest-aanwezigheid in de Vlaamse scholen werd er in opdracht van OVAM een inventaris opgemaakt bij 300 scholen (verspreid over alle onderwijsnetten) die zich vrijwillig hebben opgegeven.

Voor de asbestinventarisatiestudie werden er tussen de beleidsdomeinen Onderwijs en Leefmilieu twee asbestovereenkomsten afgesloten. Eén overeenkomst over de samenwerking tussen OVAM en het GO! en een andere over de samenwerking tussen OVAM en AGION.

In opvolging van het initiële pilootproject (met de 300 vrijwillig opgegeven scholen) sloten AGION, het GO! en de OVAM net vóór de zomervakantie 2018 een nieuwe protocolovereenkomst af over de asbestverwijdering in scholen. Eind 2018 waren er 467 aangemelde scholen, waarbij voor 432 000 euro subsidie aan werken reeds werden uitgevoerd. Er werden offertes opgemaakt voor meer dan 3,2 miljoen euro.

Deze nieuwe overeenkomst zet onder andere extra in op sensibilisering -en informatie over asbest in de realiteit van een schoolse omgeving, voorziet een opleiding voor eenvoudige handelingen om asbest zelf te verwijderen en geeft een overzicht van de verschillende ondersteuningsmogelijkheden en bijhorende financiële vergoeding bij de verwijdering van de asbest.

8 | PASSIEFSCHOLEN

Binnen [het pilootproject passiefscholen](#) worden 19 Vlaamse passiefscholen gebouwd verspreid over alle provincies en onderwijsnetten. Het gaat om tien scholen van het basisonderwijs, acht scholen in het secundair onderwijs en één centrum voor volwassenenonderwijs. De scholen vertegenwoordigen samen een bouwoppervlakte van 65 000 m².

Voor een passiefschool kunnen de bouwkosten hoger liggen door de doorgedreven isolatie en ventilatie en door een grondige controle en nauwgezette opvolging van het ontwerp- en bouwproces. Voor hun pilootfunctie ontvangen de scholen van de Vlaamse overheid 235 euro/m² bovenop de standaardsubsidie die volgens de financiële norm van toepassing is.

DE ROL VAN AGION BINNEN DIT PILOOTPROJECT BESTAAT UIT:

- > de subsidiëring van de passiefscholen;
- > het begeleiden en adviseren van schoolbesturen, architecten en studiebureaus in hun rol van "voorbeeldproject";
- > de coördinatie van de communicatie rond de realisatie van de passiefscholen;
- > de opvolging van de pilootprojecten om de meerkost, terugverdientijd, technische vereisten, materiaalgebruik, energieverbruik, specifieke ontwerpkeuzes, meerwaarde van extra maatregelen op het gebied van duurzame energie in kaart te brengen en te evalueren tot twee jaar na ingebruikname van de pilootprojecten (in samenwerking met het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap).

8.1 19 VLAAMSE PASSIEFSCHOLEN

Alle scholen uit het pilootproject zijn in gebruik. 15 scholen van de 19 pilootprojecten hebben ondertussen het certificaat ontvangen waaruit blijkt dat ze voldoen aan de criteria van de passiefhuisstandaard.

GO!	Officieel gesubsidieerde sector	Vrij gesubsidieerde sector
Antwerpen (DBFM)	Heusden-Zolder	Anzegem
Etterbeek	Londerzeel (DBFM)	Zwevegem
Turnhout (DBFM)	Assenede (DBFM)	Kalmthout
Zandhoven (DBFM)	Dilsen-Stokkem	Bocholt
	Kruishoutem	Waregem (DBFM)
	Mortsel (DBFM)	Bilzen
		Groot-Bijgaarden
		Wuustwezel
		Oudenaarde (DBFM)

8.2 OPVOLGING EN MONITORING

Tijdens het ontwerp- en bouwproces detecteren AGION en een onafhankelijke kennisinstelling (Pixii) aandachtspunten waarover de passiefbouwprojecten een advies krijgen.

Bij de oplevering worden de projecten geëvalueerd op het behalen van de decretaal vastgelegde criteria. Het voldoen aan de criteria van de passiefhuisstandaard moet blijken uit een kwaliteitsverklaring.

Daarnaast volgt AGION de pilootprojecten gedurende twee jaar op en wordt er hierover ook gerapporteerd. Het rapport legt de focus op passiefbouw in scholen en wat de passiefbouwmethodiek betekent voor scholen.

In 2018 stelde AGION een tweede evaluatierapport rond het proefproject passiefscholen op.

Deze tweede tussentijdse resultaten van de ondertussen opgeleverde passiefscholen zijn opnieuw positief. Ze kunnen richtinggevend zijn voor het verdere beleid inzake energiezuinigheid en duurzaamheid in scholenbouw.

[Raadpleeg hier het tweede tussentijds rapport](#)

9 | COMMUNICATIE, SENSIBILISERING EN ADVIESVERLENING

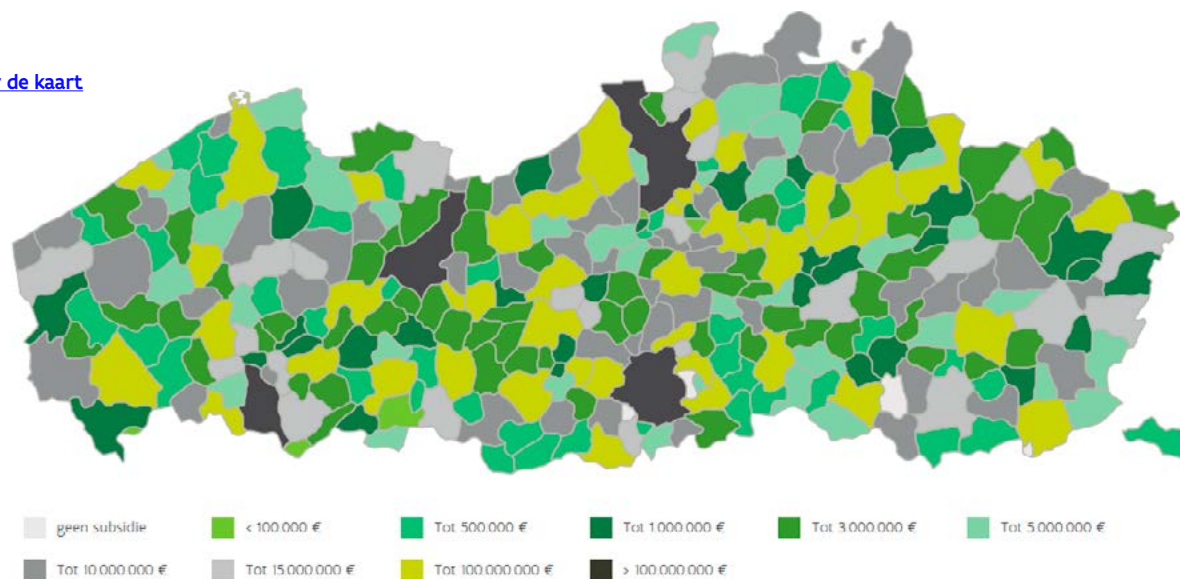
AGION informeert, stimuleert en sensibiliseert scholen om aandacht te hebben voor goede planning, kostenefficiënt bouwen, Via verschillende kanalen adviseert AGION de schoolbesturen over diverse thema's.

9.1 INTERACTIEVE KAART

In het najaar 2018 ontwikkelde AGION een interactieve kaart. De kaart biedt een overzicht van de investeringen in scholenbouw tussen 2015 en 2018.

Bijna alle gemeenten in Vlaanderen en Brussel kregen van de Vlaamse overheid een budget voor de bouw of renovatie van één of meerdere scholen.

[Bekijk hier de kaart](#)

9.2 CAMPAGNE ZONNEPLAN

AGION biedt goedkope leningen aan voor zonnepanelen op het dak van een school. Op 1 juli 2018 werd de lening uitgebreid.

Om het zonneplan onder de aandacht te brengen bij het brede publiek binnen scholenbouw, lanceerde AGION een campagne zonneplan.

De campagne omvatte:

- * een gerichte, gepersonaliseerde mailing naar de directies en schoolbesturen
- * [een online magazine](#)

9.3 KOSTEN EFFICIËNT BOUWEN

In opdracht van AGION voerde ICS adviseurs een studie uit naar kostenefficiënt scholen bouwen. Dit resulteerde in het [handboek Kostenefficiënt Scholen Bouwen](#). Het handboek wil opdrachtgevers/bestuurders/bouwheren een houvast bieden bij de opstart van een bouwproject.

De focus ligt op kostenefficiënt bouwen, met als doel onnodige uitgaven te voorkomen en de financiële middelen ten goede te laten komen aan de kwaliteit van leeromgevingen.

Het handboek beschrijft vooral de principes en de begrippen. Daarnaast bevat het ook praktische tips.

9.4 ACTUALISATIE WEBSITE

AGION tracht schoolbesturen en bouwheren te adviseren, ondersteunen, sensibiliseren en inspireren bij bepaalde beslissingen in het ontwerp/bouwproces en aan te sporen aandacht te schenken aan bepaalde thema's. Daartoe actualiseert AGION regelmatig de informatie op zijn website.

Zo voegde het agentschap in 2018 o.a. informatie toe over:

- [Daglicht en verlichting](#)
- [Multifunctionaliteit](#)
- [Luchtkwaliteit](#)
- [Goed bouwheerschap](#)

De rubriek [mooie voorbeelden](#) wil een inspiratiebron vormen voor schoolbesturen met bouwplannen. Op regelmatige basis voegen we recent gebouwde of vernieuwde schoolgebouwen toe aan de lijst van realisaties.

9.5 UNIFORME NAAMGEVING

AGION wil graag duidelijk communiceren met de schoolbesturen en hen zo snel mogelijk verder helpen. Bij de aanvraag van een bepaalde procedure en tijdens het verdere verloop ervan bezorgt het schoolbestuur heel wat verschillende documenten en formulieren aan AGION.

Om de dienstverlening vlotter te laten verlopen, werkt AGION sinds 3 december 2018 met een uniforme naamgeving voor de verschillende documenten en formulieren. Dit vereenvoudigt de dossieropvolging voor de schoolbesturen en de verwerking ervan door AGION.

9.6 FOCUS OP SCHOLENBOW

AGION verspreidde in 2018 negen digitale nieuwsbrieven '[Focus op scholenbouw](#)' en drie extra edities voor de schoolgebouwenmonitor.

De nieuwsbrief heeft tot doel:

- actuele informatie over scholenbouw aan te bieden aan onze doelgroep
- de doelgroep te wijzen op belangrijke wijzigingen, beslissingen, evoluties van de organisatie
- dringende berichten te verspreiden
- bij te dragen tot een positief imago van het agentschap

9.7 INSTRUMENT VOOR DUURZAME SCHOLENBOW

Het GO! en AGION onderzochten in 2018 of het GRO, de duurzaamheidsmeter die het Facilitair Bedrijf van de Vlaamse Overheid ontwikkelde, voldoende potentieel heeft om ingezet te worden voor scholenbouw. Dit gebeurde aan de hand van een proefproject met twee concrete bouwprojecten en aan de hand van een screening van de normen en regelgeving specifiek voor scholenbouw. AGION en GO! opteerden nadien voor GRO als tool voor het meten van de duurzaamheid te kiezen als opvolger van [het Instrument Duurzame Scholenbouw](#).

De structurele opbouw van GRO doet de ontwerper en de schoolbesturen nadenken over en begeleidt hen in de verschillende deelaspecten van duurzaamheid. GRO werkt als een garantie dat duurzaamheid op een integrale wijze benaderd wordt door te streven naar samenhangende uitgangspunten en maatregelen.

AGION is in 2018 gestart met het vertalen van de ontwerprichtlijnen uit het Instrument Duurzame Scholenbouw naar een gids voor schoolbesturen.

9.8 SCHOOLBOUWFORMULE

SCHOOL BOUW FORMULE

"[Schoolbouwformule](#)" organiseert op regelmatige tijdstippen thematische workshops en richt zich rechtstreeks tot alle actoren binnen de bouw of renovatie van schoolgebouwen.

De workshops laten de bezoekers kennis maken met de onafhankelijke visie van experts die dagelijks werken aan de school voor de toekomst. Kennis en concrete cases worden met elkaar geconfronteerd.

AGION participeert als neutrale kennispartner aan Schoolbouwformule.

In 2018 werden workshops georganiseerd over:

- [Zomercomfort in \(passief\)scholen, een lastig huwelijk?](#)

Een energiezuinig schoolgebouw is een noodzaak. En dat heeft zo zijn gevolgen voor het comfort tijdens de zomermaanden.

Dit comfort verzekeren is een evenwichtsoefening tussen warmtewinsten en warmteverliezen. Daarbij spelen tal van factoren een rol. Deskundigen gaven toelichting bij de aanpak van de warmtelast van schoolgebouwen, de normen en de wetgeving. Gebruikers van nieuwbouwscholen en renovatieprojecten deelden hun praktijkervaringen.

- [Kostenefficiënt scholen bouwen](#)

Kostenefficiënt scholen bouwen is evident en omvat dan ook vele facetten van bouwen zoals planning, materiaalkeuze, vorm, inplanting, opvolging, technieken, energie efficiëntie, Het is veel meer dan goedkoop bouwen of goedkope materialen.

In opdracht van AGION voerde ICS-adviseurs een studie uit naar kostenefficiënt scholen bouwen. Dit resulteerde in het handboek [Kostenefficiënt Scholen Bouwen](#). [Het handboek](#) wil opdrachtgevers/bestuurders/bouwheren een houvast bieden bij de opstart van een bouwproject.

Teun van Wijk van ICS-Adviseurs (NL) presenteerde tijdens deze workshop de studie.

9.9 SPEELPLAATSEN

Speelplaatsen zijn een belangrijke speelplek voor kinderen, of een rustplek voor jongeren. Buitenruimten worden ook meer en meer actief ingezet in het lesgebeuren: een buitenklas, een moestuin, dieren op school enz. Groene en veelzijdige speelplaatsen dragen o.a. bij aan de gezondheid van de leerlingen, verminderen het pestgedrag, ontkiemt actief burgerschap en engagement.

'[Pimp je speelplaats](#)' wil schoolspeelplaatsen boeiender en natuurlijker maken.

Eind november 2017 lanceerde het projectteam van 'Pimp je speelplaats' voor het 4de jaar op rij een oproep aan de scholen om zich kandidaat te stellen voor 4000 euro projectsteun voor een groene speelplaats. 120 scholen in Vlaanderen en Brussel gaven gevolg aan de oproep. Er werden 25 laureaten geselecteerd. AGION zetelde in de jury.

Begin november 2018 lanceerden de Vlaamse ministers van Onderwijs, Sport en Jeugd [een oproep om werk te maken van actieve en gedeelde speelplaatsen](#). Samen maken ze 1.728 miljoen euro vrij om schoolspeelplaatsen avontuurlijker en bewegingsvriendelijker te maken. Hierbij zetten ze ook in op het gebruik van de speelplaatsen ná de schooluren.

De scholen kunnen aanvragen indienen voor maximaal 15 000 euro en kunnen de middelen aanwenden om speelplaatsen avontuurlijker, kind- en bewegingsvriendelijker te maken en meer open of gedeeld te maken. Het kan gaan over bijvoorbeeld grondwerken, groenaanleg, sport- en spelelementen, een sleutel- of badgesysteem, speel/sportmateriaal, en dergelijke. In totaal werden 198 dossiers ingediend. Daarvan zijn er in mei 2019 114 goedgekeurd.

9.10 SCHOOLGEBOUWENMONITOR

In 2018 startte AGION met de dataverzameling van de nieuwe schoolgebouwenmonitor.

Het agentschap vroeg directies van scholen, CLB's en internaten om de kwaliteit van hun schoolgebouw te beoordelen.

De schoolgebouwenmonitor beschrijft de kwaliteit, het gebruik en het beheer van het schoolgebouwenpark in Vlaanderen via criteria zoals hygiëne, bewoonbaarheid, veiligheid, oppervlakte,

Het is een grootschalige vrijwillige bevraging, die AGION, i.s.m. een externe partner, om de 5 jaar uitvoert bij alle onderwijsinstellingen in Vlaanderen (uitgezonderd het hoger onderwijs), over alle netten heen.

De resultaten zullen worden weergegeven in een rapport.

Eerdere edities van de schoolgebouwenmonitor vonden plaats in [2008](#) en [2013](#).

KOsch Campus Ieperstraat Herentals @ Sepp van Dun

AGION

Koning Albert II Laan 15, 1210 Brussel

Telefoon: 02 221 05 11

www.agion.be